

commissie voor de industrialisatie genoemd worden, laat ik buiten beschouwing.

Anderzijds moet men een open oog hebben voor de zich wijzigende verhoudingen in onze dorpen. De boeren en arbeiders vormen in grote delen van de provincie nog steeds twee vrij sterk gescheiden groepingen, waartussen de middenstand in meerdere of mindere mate coördinerend optreedt. Deze middenstand neemt af en juist thans is meer dan ooit een streven om tot een betere dorpsgemeenschap te geraken nodig. Het invoegen in de dorpsgemeenschap van enige nijverheid die overigens met zorg geselecteerd moet worden, hetgeen uiterst moeilijk zal zijn, lijkt mij aanvaardbaar, soms wenselijk zelfs, waarbij natuurlijk komt, dat het op deze wijze gemakkelijker zal zijn voldoende levenskrachtige dorpen te behouden. Dat de kleine dorpskernen gedoemd zijn te verdwijnen is een proces dat al jaren aan de gang is en zich nu misschien in versneld tempo voltrekt.

Hoeveel inwoners deze dorpen minimaal zouden moeten hebben is moeilijk te zeggen. Dit hangt af van een complex van factoren en ligt streeksgewijs verschillend. Met de verbetering van verkeersmogelijkheden zal de neiging om in grotere centra te wonen toenemen. Al naarmate men het woonklimaat echter verbetert zal deze neiging hopelijk afnemen!

Is er een limiet te stellen voor de vestiging van industrie? Ik geloof dat de overheid (rijks-, provinciale- en gemeentelijke overheid) in het algemeen moet ophouden industrievestiging te bevorderen als van een arbeidsoverschot niet meer gesproken kan worden. Men dient hierbij in het oog te houden dat onze provincie naast de normale behoefte aan werk in het agrarisch bedrijf, i.v.m. de bescherming van onze kust, de verbreding en verbetering van wegen en vaarwegen, de aanleg van waterleiding en rioleering, de zeer vele cultuurtechnische werken en vooral de niet geringe inpolderingen die aanstaande zijn, over een behoorlijk arbeidspotentieel moet kunnen beschikken, waarbij ik dus aanneem dat uitvoering van deze werken om verschillende redenen noodzakelijk en urgent geacht moet worden.

Met overspanning van de arbeidsmarkt zoals thans bij de bouw nijverheid het geval is, is tenslotte niemand gediend!

Welke maatregelen dienen genomen te worden om aan de voor de landbouw nadelige gevolgen van industrievestiging het hoofd te bieden. Zoals reeds is gezegd zouden vele ervan ook zonder de industrialisatie noodzakelijk zijn, de urgentie wordt slechts versterkt! Een deel van deze maatregelen zal ook voor de ontwikkeling van de industrie kernen nodig zijn en zijn als zodanig in het rapport „Oostelijk Groningen” van de Planologische Dienst genoemd.

Het vraagstuk heeft vele facetten en is zeker nog niet uitputtend behandeld.

Het Landbouwschap b.v. in deze provincie heeft een commissie ingesteld om het gehele landarbeidersvraagstuk nader onder de loep te nemen.

Belangrijke suggesties werden gedaan in het hoofdrapport van de provinciale Groninger welvaartscommissie.

De Stichting Noord-Groningen wil hieromtrent een wetenschappelijk onderzoek instellen, terwijl in een vraagpunt van de Groninger Maatschappij van Landbouw, dat door vele afdelingen werd behandeld, en waarvan het resumé deze week werd uitgebracht, waardevolle opmerkingen worden gemaakt! Men kan constateren, dat wel allerwegen aandacht aan deze dingen wordt besteed, het ontbreekt echter m.i. nog te veel aan een daadwerkelijk-forse aanpak.

Achtereenvolgens moge ik enkele aspecten van deze politiek aantippen zonder volledig te zijn!

1. In de z.g. ontwikkelingsgebieden dienen naast plannen voor de aanleg van verkeersverbindingen en industrieterreinen, de aanwijzing van recreatieterreinen e.d. ook agrarische bestemmingsplannen gemaakt te worden. Door de versnijding en beperking van landbouwgronden is dit het juiste moment voor ruilverkaveling en de daarmee gepaard gaande verplaatsing van bedrijfsgebouwen, terwijl ook vergroting van het kleine bedrijf nagestreefd kan worden. Tegelijkertijd moeten andere cultuurtechnische werken als herontginning, drainage, egalisatie, aanleg van goede verbindingswegen e.d. aangepakt worden. Op deze wijze wordt het de boer technisch mogelijk gemaakt zijn bedrijf zo efficiënt mogelijk te beheren, hetgeen hiervoor een eerste vereiste is (rationalisatie en mechanisatie worden mogelijk!) Aanleg van elektriciteit, ook voor krachtverbruik, waterleiding en telefoon dient voor de onrendabele gebieden met kracht bevorderd te worden! Dat onderwijs en voorlichting zich hierop moeten instellen spreekt vanzelf.

2. De mechanisatie brengt belangrijke investeringen met zich mee, die in het bijzonder op de kleine bedrijven drukken. Het is de vraag of hiervoor thans voldoende financieringsmogelijkheden aanwezig zijn.

Voor de grotere bedrijven dient vakkundig personeel aanwezig te zijn om deze werktuigen te kunnen bedienen. Samenwerking van landbouwbedrijven bij de exploitatie van dure bedrijfsmiddelen is geboden!

3. Het ontbreekt thans nog aan een goede afgeronde opleiding voor de landarbeider. Het is onjuist dat de verschillende lagere technische scholen zijn gesticht zonder dat daarnaast een opleiding voor de landarbeider tot stand is gekomen, die hem een technische en maatschappelijke vorming geeft opdat hij zich gelijkwaardig aan andere bevolkingsgroepen kan beschouwen en in staat stelt aan de moderne eisen van het landbouwbedrijf te voldoen.

4. Zeer belangrijk is dat de beloning van de gekwalificeerde arbeid in de landbouw gelijkwaardig is aan die in de industrie. Maar bovendien zal de landbouw nauwer geconfronteerd worden met het moderne personeelsbeleid in de industrie en hij zal zich hierbij zoveel mogelijk moeten aanpassen met eigen middelen en afgestemd op eigen omstandigheden. De persoonlijke verhoudingen in het bedrijf, het gezamenlijk ondernemen van activiteiten in het dorp (dorpshuiswerk, sport, toneel, zang en reisverenigin-

gen) dienen zowel uit menselijke overwegingen als uit economische noodzaak open en eerlijk ter hand genomen te worden. Voor de organisaties van boeren, landarbeiders en van de vrouwen ten plattelande ligt hier een belangrijke taak; zoveel mogelijk te stimuleren van overheidswege. Ook de landbouwscholen dienen hieraan in ruimere mate dan thans aandacht te besteden! Met waardering zij hier het werk der volkshogescholen gememoreerd, die reeds vanaf de dertiger jaren op dit terrein veel nuttig werk doen.

5. Met de bouw van nieuwe woningen voor de industrie kernen dient sanering van de oude dorpskernen gepaard te gaan. Woningen voor landarbeiders met enige beperkte „schuurruimte” in de grotere dorpen gebouwd, bevordering van het eigen woningbezit op aanvaardbare voorwaarden zijn wensen die nog zeer onvoldoende bevredigd worden.

6. Het woonklimaat dient zodanig te worden beïnvloed dat de voorzieningen, die voor de industrie kernen worden getroffen zoveel mogelijk ook de agrarische dorpen deelslichtig worden en ik denk hierbij aan ontwikkelings- en ontspanningsmogelijkheden en het scheppen van mogelijkheden voor het brengen van culturele uitingen. In al deze dingen heeft de overheid een stimulerende en subsidiërende taak.

In het bijzonder zij in dit verband op de lectrur-

Prof. dr. E. W. Hofstee:

Sociale aspecten van industrievestiging in Oostelijk Groningen

Het is nauwelijks nodig er de nadruk op te leggen, dat het in dit kort bestek niet mogelijk is ook maar enigszins volledig in te gaan op de vele vraagstukken, die men in verband met de industrievestiging in het algemeen en met de industrievestiging in oostelijk Groningen in het bijzonder, vanuit sociaal oogpunt gezien naar voren zou kunnen brengen. Ik kan niet meer doen, dan op enkele problemen van sociale aard de aandacht te vestigen, in de hoop, dat de discussie straks de gelegenheid zal bieden om op die vraagstukken, die volgens het oordeel van de vergadering van wezenlijke betekenis zijn, nader in te gaan.

Het wil mij voorkomen, dat het beste uitgangspunt voor onze beschouwingen over de industrialisatie in oostelijk Groningen de vraag is, welke doeleinden men hiermee wenst te bereiken, om ons daarna af te vragen in hoeverre de situatie in oostelijk Groningen het bereiken van deze doeleinden toelaat en indien ze zijn te bereiken, welke wegen hiervoor dan moeten worden bewandeld.

Wanneer men uitgaat van de beweegredenen, die er toe hebben geleid om oostelijk Groningen tot ontwikkelingsgebied te verklaren, dan is het gestelde doel heel eenvoudig aan te geven, n.l. het zoveel mogelijk opheffen van de bestaande structurele werkloosheid.

Hier kunnen we echter reeds meteen het eerste vraagteken zetten. Heeft men dit doel wel juist gesteld? Wanneer men kijkt naar de werkloosheidskaart van Nederland, dan schijnt het antwoord zonder meer bevestigend te kunnen luiden. Het Oldambt en meer nog Westerwolde, zijn zwarte vlekken op een kaart van Nederland, die buiten de noordelijke provincies grotendeels wit is. Heel anders echter wordt het, wanneer men kijkt naar de andere kaart, die de ontwikkeling van de mannelijke bevolking van 20-65 jaar aangeeft in de periode 1947-1970. We zien dan Noordoost-Groningen er uit springen als een gebied met een opvallend trage groei van de bevolking. Wat is de achtergrond van deze trage groei en wat betekent deze voor de eventuele industrialisatie? Zal een industrie, die zich hier vestigt in de toekomst wel voldoende arbeiders vinden en is industrievestiging hier wel verantwoord? Men vestigt geen industrie voor vandaag of morgen, maar voor een lange periode en men moet dus zekerheid hebben, dat men op lange termijn in de gelegenheid is om het bedrijf op de gewenste wijze voort te zetten.

Toevallig weten wij door een onderzoek van mijn afdeling iets meer van de te verwachten bevolkingsontwikkeling in het Oldambt, iets meer ook dan uit de bestaande statistiek valt af te leiden. De uitkomsten van dit onderzoek waren zeer opvallend, om geen sterker woord te gebruiken. Alle Oldambtster gemeenten — met inbegrip van Bellingwolde en Wedde — kenmerken zich reeds thans door opvallend lage geboortecijfers en alles wijst er op, dat deze geboortecijfers verder zullen dalen. Terwijl nog niet zo lang geleden hier in een landarbeidersgezin gemiddeld ongeveer 5 à 6 kinderen ter wereld kwamen, is dit aantal thans reeds gedaald tot ongeveer 2 en er is reden om aan te nemen dat het nog lager zal worden en één kind per gezin bij de arbeiders min of meer normaal zal worden. Thans werkt men nog grotendeels met een landarbeidersgeneratie, die uit grote gezinnen stamt. Als men reeds thans in de landbouw grote moeite heeft om jonge arbeidskrachten te krijgen, dan is dit maar gedeeltelijk een gevolg van de huidige hoogconjunctuur, maar vooral van het dalende kindertal bij de landarbeiders. In de toekomst zullen de jaargangen nog steeds kleiner worden en de problemen groter. Het L.E.I. berekende, dat in de eerstkomende 15 jaar het aantal landarbeiders in het Oldambt met 30% zal dalen. Het zou me niet verbazen als de daling nog sterker zou zijn. In ieder geval is het wel zeker, dat na die 15 jaar de daling, vermoedelijk in versterkt tempo, zal doorgaan. Het is naar menselijke berekening dan ook uitgesloten, dat deze zwarte plek op de werkloos-

voorziening gewezen. Thans mag deze nog als zeer onvoldoende worden beschouwd.

7. De gezondheidszorg en het maatschappelijk en sociaal werk zullen verder uitgebouwd dienen te worden.

Ik ben mij er van bewust dat er in agrarische kringen — en dat komt duidelijk tot uiting in het zoëven genoemde rapport van de Groninger Mij. van Landbouw — een zekere onrust heerst.

Bij de landarbeiders door de vele mogelijkheden die op hen aanstormen en waarin men de juiste koers nog niet heeft gevonden; bij de landbouwers, omdat men zich bedreigd ziet door allerlei verschijnselen, deels van materiële, maar ook van geestelijke aard en men heeft wel de neiging om zich terug te trekken en met een zekere wrok en tegenzin de veranderde omstandigheden te aanvaarden. Nu geloof ik met één der rapporteurs, dat er geen groter gevaar voor de boer bestaat dan zijn vereenzaming.

Aan de andere kant echter gaat het om het recht van een beroepsgroep, die in het verleden krachtig heeft bijgedragen tot het menselijk bestaan in Nederland en ook thans een wezenlijk aandeel levert voor de welvaart in ons land, op de volledige aandacht en steun van de overheid voor de problemen, waarvoor zij zich ziet gesteld teneinde deze tot een oplossing te brengen.

heidskaart in Noordoost-Groningen nog lang zal blijven bestaan. Integendeel, indien niet zeer spoedig een langdurige periode van economische depressie aanbreekt, zal men in de landbouw in het Oldambt — nogmaals met inbegrip van Bellingwolde en Wedde — te worstelen krijgen met een tekort aan arbeidskrachten in de landbouw.

Dus geen industrialisatie is oostelijk Groningen? Wanneer het alleen zou gaan om het vraagstuk van de werkgelegenheid in noordoostelijk Groningen zou men deze vraag misschien bevestigend kunnen beantwoorden. Er zijn echter verschillende redenen, waarom m.i. het antwoord anders moet luiden. In de eerste plaats valt op te merken, dat er ondanks de te verwachten schaarste aan arbeidskrachten in de landbouw ook in de toekomst bij voortdurende arbeidskrachten uit het agrarische milieu in Noord-oost-Groningen naar andere bedrijfstakken zullen overgaan, met name naar de industrie. Hoe paradoxaal dit misschien ook moge klinken, het is zelfs waarschijnlijk, dat naar mate de schaarste groter wordt, het percentage dat wegtrekt relatief groter zal worden. Zoals uit het onderzoek van het L.E.I. duidelijk is gebleken, wordt naar mate de landarbeidersgezinnen kleiner worden het percentage van de kinderen, dat een niet-agrarisch beroep kiest groter.

Wanneer men er nu van uitgaat, dat in ieder geval een aantal landarbeiders en vooral landarbeiderszonen van betekenis de landbouw zal verlaten en over zal gaan naar de industrie, dan kan men zich de vraag stellen, waar men dan bij voorkeur zou willen zien, dat zij de gelegenheid vinden om in de industrie te gaan werken. Ik meen, dat er dan verschillende redenen zijn om de voorkeur te geven aan werkzaamheid in de industrie in oostelijk Groningen. In de eerste plaats is het wenselijk, uit landelijk oogpunt gezien, te bevorderen, dat zoveel mogelijk alle landstreken van de ontwikkeling van de industrie hun deel krijgen, dat met name een verdere opeenhoping van bevolking in het westen van het land wordt vermeden. In de tweede plaats is het voor oostelijk Groningen wenselijk, dat de algemene economische bedrijvigheid hier toeneemt, althans niet terugloopt. O.a. als gevolg van een sterke concentratie van de verzorgende functie op de stad Groningen loopt dit deel van de provincie toch al de kans tot een dode hoek te worden. Tenslotte zal waarschijnlijk de overgang van de arbeidskrachten naar de industrie met minder aanpassingsmoeilijkheden verlopen, wanneer de trek naar de industrieplaats over niet te lange afstand behoeft plaats te vinden.

Kan men het dus zo stellen, dat men zich wat betreft de trek van de arbeidskrachten uit de landbouw, ook als daar in de naaste toekomst een schaarste aan personeel optreedt, in het onvermijdelijke zal moeten schikken en zal moeten trachten nationaal en regionaal gezien deze trek naar de industrie op de meest wenselijke manier te laten verlopen, er is weinig reden om, gezien de te verwachten situatie, deze trek nog eens extra te stimuleren. Dit nu zou men doen als men in dit gebied de ontwikkeling van de industrie zou gaan bevorderen in dorpen, die nu nog geheel of vrijwel geheel een agrarisch karakter dragen.

Vraagt men zich af, hoe in het algemeen de houding is van de landarbeider tegenover het probleem van overgang naar de industrie en de daarmee eventueel verbonden verhuizing naar de stad of een andere streek, dan kan men misschien wat Oost-Groningen betreft zijn houding als volgt samenvatten: hij wil vaak wel graag uit de landbouw, maar liever niet uit zijn dorp. Een onderzoek, dat kortgeleden in Oost-Groningen werd verricht naar de z.g.n. migratie-traagheid, gaf in het algemeen zeker niet de indruk, dat de landarbeider zo verlangend is naar de veel genoemde stedelijke geneugten; het leven in zijn dorp bevalt de landarbeider in de regel wel en vaak vindt hij de stad maar raar en weinig aantrekkelijk. Bij veel arbeiders — en niet alleen in Noord-

oost-Groningen — bestaat er echter een zekere tegenzin tegen het werk bij de boer, niet zozeer vanwege het werk als zodanig, maar omdat de verhoudingen tussen werkgever en werknemer in het boerenbedrijf de landarbeider in het algemeen niet bevredigen. Zou men de industrie naar de agrarische dorpen brengen, dan zou men dus waarschijnlijk de overgang van landbouw naar industrie zeer versnellen en daarmee de te verwachten moeilijkheden voor de landbouw aanzienlijk vergroten.

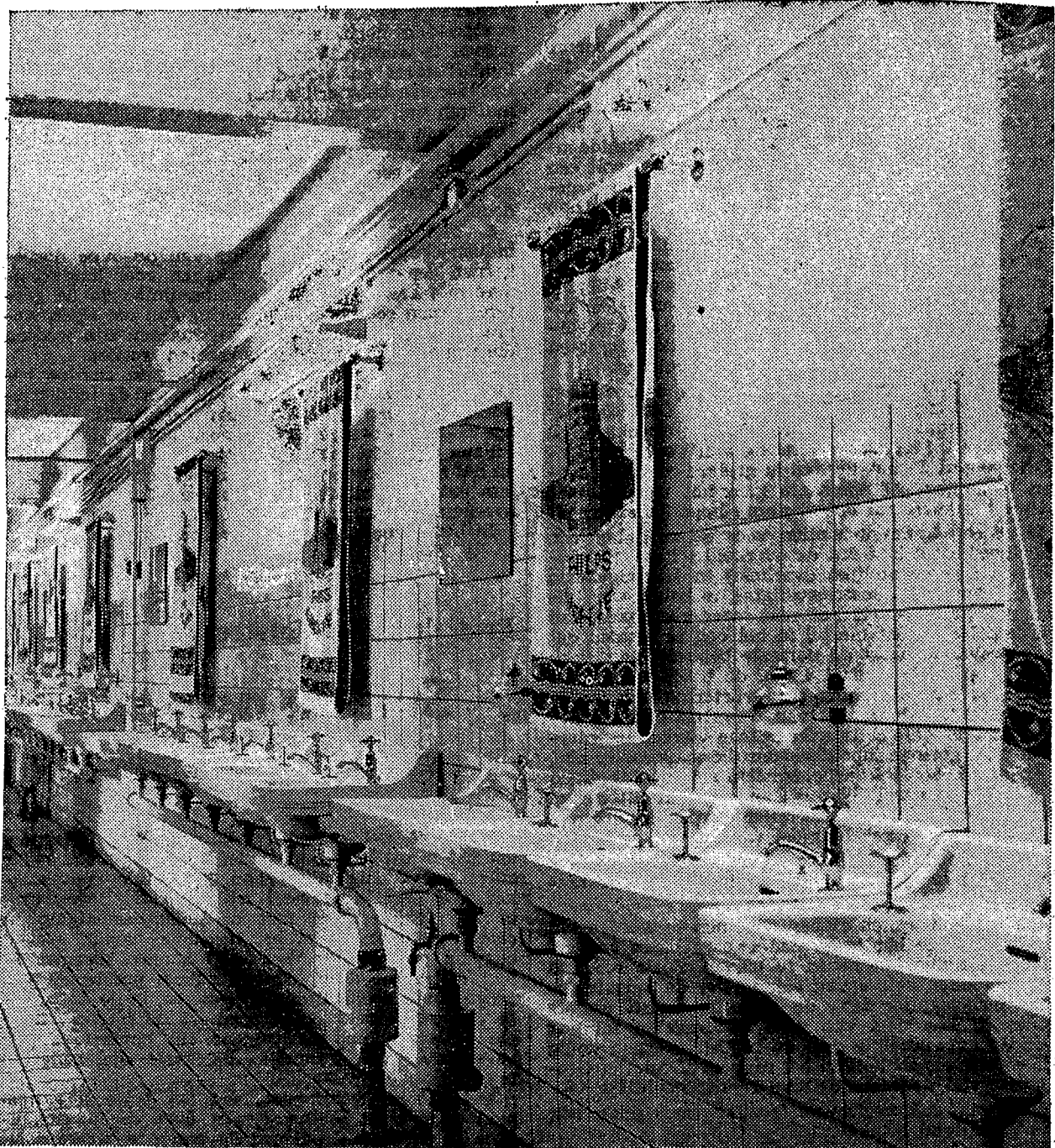
Misschien zal men opmerken, dat in het betoog, dat ik hier nu voer, toch even een onplezierig element ligt. Door de ontwikkeling van de industrie in de dorpen tegen te gaan zou men dus bewerken, dat de landarbeider de gelegenheid wordt ontnomen een beroep, dat hem in bepaalde opzichten niet bevredigt, te verwisselen voor een ander. Ik ben mij hiervan volkomen bewust en ik meen dan ook, dat hierdoor nog weer eens duidelijk wordt onderstreept hoe noodzakelijk het is, dat wordt gestreefd naar verbetering van de persoonlijke verhoudingen in het agrarisch bedrijf.

Ik trek echter de conclusie, dat het niet gewenst is de agrarische dorpen te industrialiseren met enige gerustheid, niet alleen omdat een voortzetting van de landbouw op een redelijk peil van intensiteit, zeker op de goede gronden van het Oldambt uit nationaal oogpunt gewenst is, maar ook, omdat naar mijn mening de vestiging van industrie — althans van bepaalde soorten van industrie — in een agrarisch dorp mogelijkheden inhoudt voor het ontstaan van een situatie, die ongunstig is voor het maatschappelijk welzijn van de groep van de landarbeiders.

Ontwikkelt zich in een dorp, dat oorspronkelijk een zuiver agrarisch karakter bezat, naast een groep van landarbeiders een groep van industriearbeiders, dan is de kans zeer groot, dat deze groep van industriearbeiders zich maatschappelijk hoger zal voelen dan de groep van de landarbeiders, zodat de laatste voortdurend met het gevoel zullen rondlopen tweederangs arbeiders te zijn. Dit zal natuurlijk het verlangen om de landbouw te verlaten nog versterken, terwijl bovendien de landarbeider de neiging zal krijgen de levensstijl van de industriearbeider na te volgen. Dit laatste zal gezien het feit, dat hij nu eenmaal in een andere sfeer leeft en werkt, iets gebroekens geven aan zijn levenshouding en zeker zijn geluk niet bevorderen.

Men heeft wel opgemerkt, dat b.v. in Oude Pekela, waar zich naast de landbouw de strocartonindustrie heeft ontwikkeld, deze tegenstelling tussen landarbeider en industriearbeider niet heeft voorgedaan. Afgezien van de vraag, of deze tegenstelling hier werkelijk geheel ontbreekt, valt op te merken, dat de strocartonindustrie een industrie is met overwegend ongeschoolde en geoevende arbeiders, terwijl ze grotendeels vrij vuil werk geeft. Deze industrie is verder ontstaan in een agrarische sfeer en de lonen waren er vroeger in sterke mate afgestemd op de lage — lonen in het agrarisch bedrijf. Iets van een standstrots kon zich bij de arbeiders in de strocartonindustrie dan ook moeilijk ontwikkelen.

Heel anders wordt het echter, wanneer het gaat om een modern bedrijf, waar de arbeider werkt in een goed gebouwde en plezierige ruimte, waar hij werk verricht, dat aangenaam en niet te zwaar is, waar hij met zorgen wordt omringd, die een modern personeelsbeleid op sociaal, cultureel en hygiënisch gebied met zich meebrengt en waar niet alleen de hoogte van de beloning, maar ook de aard van het werk en het werk-milieu hem het gevoel geven, dat hij een man van betekenis is, die als zodanig wordt gewaardeerd. Hoe gemakkelijk moet dan niet bij de industriearbeider de gedachte ontstaan, dat hij in de wereld meer betekent dan een landarbeider, ook al is zijn prestatie uit oogpunt van vakkennis en algeme

Ook aan hygiënische verzorging wordt bij Philips de nodige aandacht besteed.

mene maatschappelijke betekenis niet hoger, maar zelfs geringer.

Neemt men verder nog in aanmerking, dat uit sociaal-economisch oogpunt de spreiding van de industrie over een groot aantal kernen weinig aantrekkelijk is, dan meen ik dat in het algemeen de conclusie moet luiden, dat het streven naar ontwikkeling van industrie in een groot aantal kernen in een agrarisch gebied onjuist moet worden geacht. Kan men een zekere concessie in deze richting misschien nog aanvaard, wanneer het nodig is de agrarische bevolking zoveel als maar mogelijk is de overgang naar de industrie te vergemakkelijken, dit geldt zeker niet voor Noordoost-Groningen, waar zoals ik heb trachten aan te tonen deze noodzaak niet bestaat.

Mijn eindconclusie is dan ook, dat het dus wel gewenst is om in oostelijk Groningen een verdere industrialisatie te bevorderen, doch dat men zich hierbij zal moeten beperken tot die kernen, waar zich reeds een industriële ontwikkeling van betekenis heeft voorgedaan. Met name Winschoten, dat thans in zoveler opzichten op een goede ligging kan bogen, komt hiervoor in aanmerking. De agrarische dorpen, met name het omstreken Vrieschelo, houde men buiten deze industrialisatie. Dat men Vrieschelo bij de opstelling van het plan voor de ontwikkelingsgebieden als industriekern naar voren heeft gebracht, is slechts te begrijpen, als men in aanmerking neemt, dat hierbij vooral de bestaande structurele werkloosheid en niet de toekomstige ontwikkeling van de bevolking een rol heeft gespeeld.

Gew. Raad voor Groningen van Landbouwschap

In de op 5 juni jl. gehouden vergadering kwamen o.a. de volgende punten in bespreking.

Provinciale Melkmachinecommissie.

De wenselijkheid doet zich voor, dat er evenals bij de vroegere prov. Stichting voor de Landbouw weer een provinciale melkmachinecommissie wordt ingesteld. In enkele provincies is men reeds tot het wederom instellen van een dergelijke commissie gekomen en de Gew. Raad besloot ook voor Groningen deze commissie weer in het leven te roepen. De samenstelling zal nader worden voorbereid en hieromtrent zal dan een voorstel worden gericht aan het Bestuur in Den Haag.

Landarbeidersvraagstuk.

Na herhaalde besprekingen heeft de Gew. Raad thans besloten een studie te maken van het landarbeidersvraagstuk in onze provincie. Een speciale deputatie uit de Gew. Raad zal zich hiermede belasten. Er is reeds een schema van studie-objecten voorbereid, dat in deze Gew. Raadsvergadering werd behandeld en goedgekeurd en aan de hand hiervan zal te werk worden gegaan. Het is

de bedoeling, dat deze studie zal resulteren in een rapport, waarin het landarbeidersvraagstuk in zijn verschillende facetten wordt belicht.

Modelvoorwaarden vlashandel.

In de Modelvoorwaarden voor de vlashandel, welke sedert enkele jaren een landelijk karakter dragen, treedt thans in opvolging van de Stichting voor de Landbouw het Landbouwschap op als partij namens de telers. Dit leidt er toe, dat bij moeilijkheden in de transacties op basis van de koop- en verkoopovereenkomst, behorende bij deze Modelvoorwaarden, een groot aantal telers in onze provincie zich richt tot het secretariaat van het Landbouwschap in Groningen om bijstand.

Het verlenen van deze bijstand ligt evenwel geheel in het vlak van de individuele belangenbehartiging en dit is overeenkomstig het plan van werken uitsluitend voorbehouden aan de stands- en vakorganisaties. Derhalve stelde de Gew. Raad nog eens vast, dat de bedrijfsgenoten, welke moeilijkheden hebben bij de vlas-transacties op basis van de zojuist genoemde overeenkomsten, zich tot hun eigen organisaties dienen te wenden voor bijstand.

Commissie Grondgebruik.

De Gew. Raad nam kennis van de ontwikkeling van zaken in de gezamenlijke belangenbehartiging voor de betrokkenen bij de hoogspanningsleiding van Groningen naar Delfzijl, waarmede de Commissie Grondgebruik met medewerking van plaatselijke contactcommissies is belast. Het eerste gedeelte van deze hoogspanningsleiding is thans in aanbouw en in de gezamenlijke belangenbehartiging is de aandacht thans in het bijzonder gericht op de tijdelijke schade, welke bij deze aanleg wordt veroorzaakt. De Commissie Grondgebruik heeft in overleg met de contactcommissie voor het traject Groningen-Meeden van de leiding haar gedragslijn ten opzichte hiervan bepaald, welke is gebaseerd op het uitgangspunt, dat ook voor deze tijdelijke schade als onderdeel van de totale schadeloosstelling de gebruiker van het land een reële vergoeding toekomt.

Tariefencommissie.

De Tariefencommissie is momenteel bezig een klapper samen te stellen van de geldende tariefovereenkomsten en -adviezen voor de verschillende landbouwwerkzaamheden, welke momenteel van kracht zijn. Het is de bedoeling, deze klappers via de organisaties beschikbaar te stellen tegen betaling van een klein bedrag. De in de klapper gelede bladen kunnen worden verwisseld, zodat wijzigingen en aanvullingen mogelijk zijn, voor de toezending waarvan

de Tariefencommissie dan via de organisaties zorg draagt.

De Gew. Raad verleende zijn goedkeuring aan het samenstellen en in omloop brengen van deze klapper op de geldende tariefovereenkomsten en -adviezen en had de indruk, dat hiernaar in de praktijk veel vraag zal ontstaan.

Kartering aardappelmoeheid.

De Gew. Raad nam kennis van de gang van zaken t.a.v. de kartering voor de aardappelmoeheidsbestrijding, welke onder leiding van de Commissie Plantenziekten en Plagen weer in volle gang is. In het totaal omvat het karteringsgebied nu een 35 gemeenten, waarin 22 karteerders werkzaam zijn met 3 hoofdkarteerders. Zoals bekend mag worden verondersteld, wordt het systeem van bouwplanboekhouding niet meer toegepast en in al deze gemeenten wordt nu gewerkt volgens het systeem van kartering te velde.

Met de sanering van de volkstuincomplexen is men vrij ver gevorderd. De verwachting bestaat, dat men dit jaar gereed zal komen met de nog niet gesaneerde complexen, in het totaal nog 5 gemeenten omvattende.

De sanering van de kleine tuinen buiten de dorpskernen wordt ook voortgezet en de verwachting is, dat dit dit jaar op 13 gemeenten na gereed komt. Wanneer volgens plan zal kunnen worden gewerkt, komt het zuidelijk Westerkwartier klaar.